

druhé stretnutie

„Otvorenosť pre novosť s pohľadom upretým na nemenné“

Sk 2, 1-13

TÉMA STRETNUTIA

Živá tradícia nemenných skutočností, ktorá má čo ponúknuť každej dobe.

CIEĽ STRETNUTIA

Prehliť vedomie toho, čo znamená živá tradícia, vedomie našich koreňov a otvorenosť pre nové formy vyjadrenia našej viery.

DYNAMIKA STRETNUTIA

- A. Privítanie a predstavenie stretnutia
- B. Úvodná modlitba a symbol
- C. Uvedenie témy (osobná reflexia a svedectvo)
- D. Čítanie textu
- E. Prehĺbenie
- F. Aktualizácia (debate v zhromaždení)
- G. Záverečná modlitba

A. Privítanie zo strany animátora (5´)

Predstavenie večera

B. Úvodná modlitba a symbol (5´)

Pane, ďakujeme Ti,
že nás znova zhromažďuješ
v Tvojej prítomnosti.
Zhromažďuješ nás v Tvojom mene.
Pane, kladieš nás pred svoje Slovo,
to Slovo, ktoré inšpirovalo Tvojich prorokov.
Zošli svojho Ducha,
aby sme ho mohli prijať v pravdivosti a jednoduchosti,
tak, aby ono premenilo náš život.
(Podľa. C. M. Martini)

Animátor prezentuje symbol stretnutia.

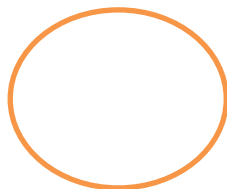
Symbolom tohto stretnutia je strom. Obrázok stromu je položený vedľa lekciónára a sviečky, ktoré boli prezentované na minulom stretnutí. Korene stromu znázorňujú symbol nemenných hodnôt, v ktorých máme byť zakorenení, upevnení. Ovocie predstavuje rôzne formy, ktorými ponúkame život viery.

C. Uvedenie témy (15´)

Animátor uvedie tému večera tak, že pozve prítomných ku krátkej osobnej práci podľa nasledujúcej schémy.

Na osobnej úrovni:

- Čo podľa Vás patri ku koreňom kresťanskej viery?
- Napíšte to a dajte do stredu to, čo sa Vám zdá základné?

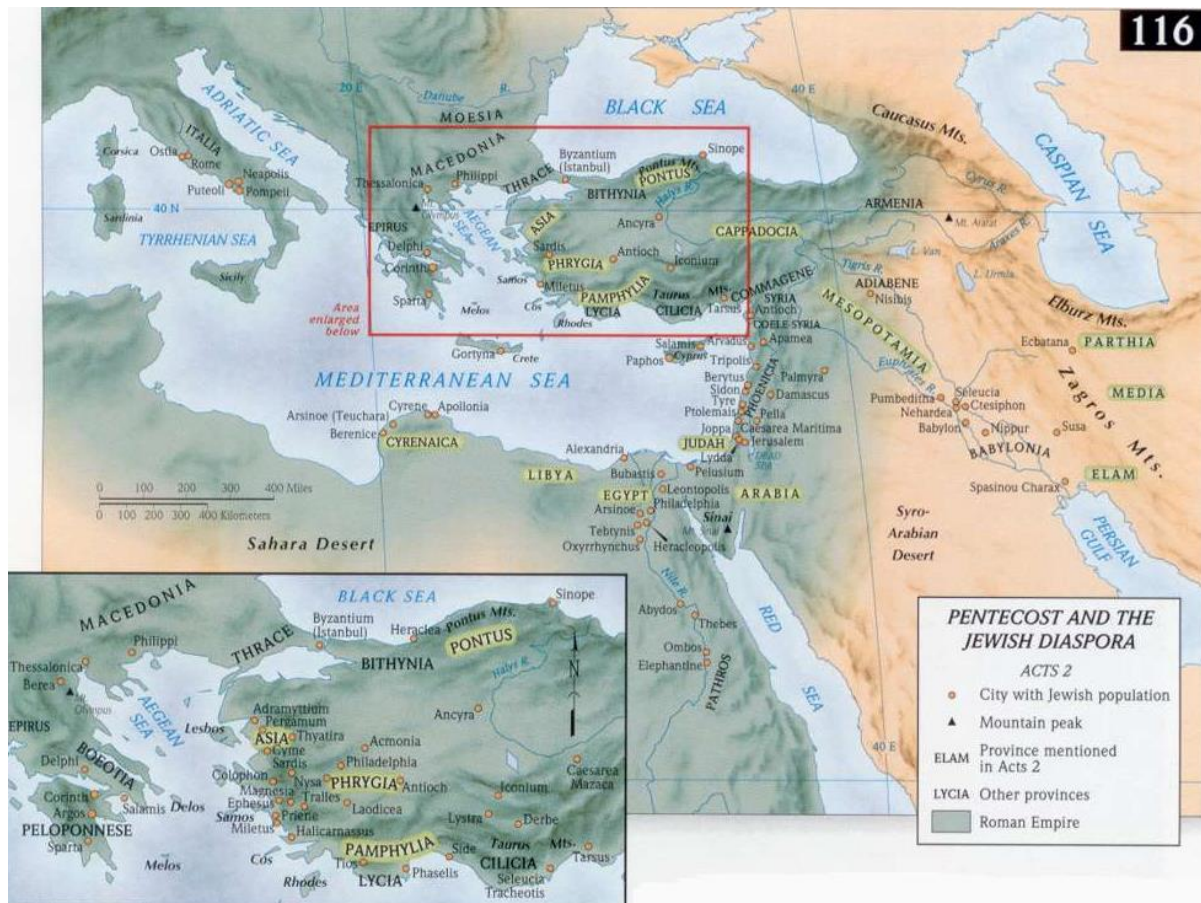

D. Prečítanie textu (5')

Čítanie zo Skutkov Apoštolov

(Sk 2, 1-13)

¹ Keď prišiel deň Turíc, boli všetci na tom istom mieste. ² Tu sa náhle strhol hukot z neba, ako keď sa ženie prudký vietor, a naplnil celý dom, v ktorom boli. ³ I zjavili sa im akoby ohnivé jazyky, ktoré sa rozdelili, a na každom z nich spočinul jeden. ⁴ Všetkých naplnil Duch Svätý a začali hovoriť inými jazykmi, ako im Duch dával hovoriť. ⁵ V Jeruzaleme boli Židia, nábožní ľudia zo všetkých národov, čo sú pod nebom. ⁶ Keď sa teda strhol tento hukot, mnoho sa ich zbehlo a boli zmätení, lebo ich počuli hovoriť svojím jazykom. ⁷ I střípli a udivení vraveli: „Nie sú títo všetci, čo tu hovoria, Galilejčania?“ ⁸ A ako to, že ich každý z nás počuje vo svojom vlastnom jazyku, v ktorom sme sa narodili? ⁹ My, Parti, Médi, Elamčania, obyvatelia Mezopotámie, Judey a Kappadócie, Pontu a Ázie, ¹⁰ Frýgie a Pamfílie, Egypta a líbijských krajov akolo Cyrény, prístahovaní Rimanania, ¹¹ Židia aj prozelyti, Kréťania i Arabi: počujeme ich vo svojich jazykoch hovoriť o veľkých Božích skutkoch.“ ¹² Všetci žasli a v rozpakoch si vraveli: „Čo to má znamenať?“ ¹³ Ale iní s úsmeškom hovorili: „Sú plní mladého vína.“

E. Prehĺbenie (30')

Narodenie Cirkvi

Rozprávanie Skutkov apoštolov začína dvoma veľkými udalosťami, ktoré v istom zmysle označujú zrod Cirkvi. Prvou udalosťou je Nanebovstúpenie (Sk 1,4-11), ktorému sme venovali prvé stretnutie, a druhou je Zoslanie Ducha svätého (Sk 2,1-4). Tieto dve udalosti veľmi úzko súvisia a je veľmi pravdepodobné, že sa v prvých storočiach slávil v ten istý deň. Nanebovstúpenie hovorí o vystúpení a zoslanie Ducha zasa o zostúpení. Podobne to vo svojom evanjeliu vyjadruje učeník, ktorého Ježiš miloval: „Je pre vás lepšie, aby som odišiel. Lebo ak neodídem, Tešiteľ k vám nepríde. Ale keď odídem, pošlem ho k vám“ (Jn 16,7).

Rozvinutie narácie

Po prečítaní textu Sk 2,1-13 sa nám hneď vyjaví štruktúra, ktorá je jasne definovaná miestom, kde sa udalosti odohrávajú. Zatiaľ čo prvá časť rozprávania sa odohráva v *dome* (vv. 1-4), v druhej scéne sa ocitneme medzi ľuďmi v *meste* (vv. 5-13).

Vo vv. 1-4 sú učeníci zatvorení na tom istom mieste, všetci spolu a my sa stávame svedkami udalosti, ktorú Lukáš podrobne opíše, akoby nás chcel urobiť plne účastnými.

Verše 5-13 vyobrazujú Jeruzalem plný ľudí počas jedného z troch veľkých židovských sviatkov. Sú tu židia pochádzajúci z rôznych národov, žijúci v diaspore. Nedá sa nevšimnúť si posun medzi týmito dvoma časťami. Z uzatvoreného priestoru prechádzame k otvoreným horizontom. Ako keby nám tým chcel autor naznačiť, že Sviatok zoslania Ducha svätého úplne mení situáciu, rozširuje perspektívu a dovoľuje vyjsť von z „domu“, kde zotrvali všetci spolu.

V dome (v. 1-4)

Sviatok Shavuot – deň Turíc

Prvý verš naznačuje rámec, v ktorom sa udalosť zoslania Ducha svätého odohráva. Uplynulo päťdesiat dní od slávenia židovského sviatku Pesach. Nachádzame sa v Jeruzaleme, kde Židia slávajú ďalší zo svojich pútnických sviatkov, a to sviatok *Shavuot* – Sviatok týždňov, v gréčtine nazývaný *Pentekostes* – päťdesiat dní.

Tak ako ostatné židovské sviatky aj tento bol pôvodne poľnohospodárskym sviatkom. V Biblii je označený ako **Sviatok týždňov** – *Hag Shavuot*: Ex 34,22, **Sviatok žatvy** – *Hag ha-Kacir*: Ex 23,16; Dt 16,10 alebo tiež ako **Sviatok prvých plodín/prvotín** – *Hag ha-Bikkurim*: Nm 28,26 (porov. aj Lv 23,15-21). Časom,

hlavne po návrate z babylonského zajatia, sa k sláveniu pridal ďalší rozmer, a to dejinný. Tri hlavné pútnické sviatky sú prepojené s udalosťami dejín Izraela a to konkrétne: s východom z Egypta (*Pesach*), s darom Tóry na vrchu Sinaj (*Shavuot*) a s putovaním Izraela po púšti (*Sukkot*).

V Dt 16,12 je uvedenie sviatku *Shavuot* do dejinného kontextu iba naznačené. Predpisy slávenia sviatku sa končia slovami: „Rozpomenieš sa, že si bol otrokom v Egypte, preto zachovaj tieto ustanovenia“. V Dt 26,1-11 je zasa predpísaná obeta prvotín zeme, čo môže byť spojené práve so Sviatkom týždňov. Slávnosť bola spätným pohľadom na dejiny národa a vďakyvzdaním za dar zeme, bez ktorej sa by sa plodiny nemohli zbierať, a teda za prijaté požehnanie.

V čase Ježiša sa sviatok *Shavuot* slávil ako Sviatok zmluvy a daru Tóry na vrchu Sinaj (Sme zvyknutí na preklad „Zákon“ pochádzajúci z gréckeho slova *nomos*, ktorým gréčtina prekladá tento hebrejský pojem Tóra. Tóra však znamená Zákon, ale aj poučenie. Týmto slovom židia označujú aj prvých päť kníh SZ). V ten deň teda Židia slávil najvzácnejší dar, ktorý im Boh dal. Tóra dáva život človeku, ktorý ju uskutočňuje. Je cestou do spoločenstva s Bohom a cestou slobody. V deň Turíc učeníci Ježiša dostávajú Ducha, zákon Ducha, ktorý je zákonom života a slobody. Oslobodzuje človeka od hriechu a vovádza ho do života v Bohu. *Shavuot* je pre židov sviatkom prvotín, sviatkom nového života, a podobne sa zoslanie Ducha na komunitu kresťanov stáva začiatkom novej cesty, cesty slobody v Duchu Zmŕtvychvstalého, ktorý všetko oživuje. Táto cesta sa však otvára ľuďom všetkých národov.

A ešte jedna malá poznámka k slovesu „prišiel“ (deň Turíc). Použité grécke sloveso *syn-plēroō* znamená „naplňať sa, prichádzať“. V akom zmysle je potrebné rozumieť slovám, že deň *Pentekostes* – deň Turíc prišiel k svojmu naplneniu? Prvý význam je spojený s uplynutím času od jedného sviatku k druhému, ktorý sme práve sledovali. Je však dobré vidieť, že Lukáš nás necháva objaviť hlbší rozmer. K chronologickému významu sa pridružuje význam teologický a môžeme tvrdiť, že ho prevažuje. Toto sloveso Lukáš používa v evanjeliu Lk 9,51: „Keď sa *naplňali dni*, v ktorých mal byť [Ježiš] vzatý zo sveta, pevne sa rozhodol ísť do Jeruzalema“ a tým naznačuje naplnenie pozemského života Ježiša v tajomstve smrti a zmŕtvychvstania. To znamená, že sa naplňa prísľub. V kresťanskej tradícii sme si zvykli na význam, ktorý „naplnenie“ obvykle spája s „nahradením“ alebo s „poopravením niečoho predošlého, zlepšením, či zdokonalením“. Preto mnohí kresťania aj dnes považujú Prvý zákon, teda Starý, za prekonaný alebo nahradený Novým zákonom. Nesmieme však zabúdať, že aj Prvý je súčasťou našej kresťanskej Biblie a nezanikol, aby urobil miesto Novému. Teda „nahradenie“ nie je ani biblickým ani novozákonným konceptom. Ako teda chápať „naplnenie“? Ono je Božou udalosťou, Božou aktivitou. V novom kontexte a v novej situácii si Boh nachádza cestu ako realizovať svoj dávny prí-

sľub, ktorý trvá naveky. Tu sa to deje. Boh nemení svoje rozhodnutie, ale novým spôsobom potvrdzuje svoju vernosť a svoj plán spásy pre každého človeka. V deň Turíc necháva túto pravdu zažiariť v plnosti, lebo plán spásy sa napĺňa.

Vietor a oheň – jednota a rôznosť

V ten deň boli učeníci v dome všetci spolu. Hukot, prudký vietor a oheň, ktoré sprevádzajú zoslanie Ducha, sú typickými starozákonnými znakmi Božej prítomnosti a teofánie, čiže Božieho zjavenia. Lukáš opisuje prijatie Ducha ako niečo vnímateľné sluchom (hukot) a potom aj zrakom (jazyky ako oheň).

Hoci učeníci očakávali v Jeruzaleme prisľúbený dar, ako im Ježiš prikázal, autor podčiarkuje, že všetko sa uskutočnilo *náhle* (v. 2), povedali by sme nečakane. Nečakané v očakávaní. To znamená, že učeníci nemali všetko jasné. Takýmto spôsobom prichádza a zjavuje sa Boh. Nečakane, tajomne, prekvapivo, nie podľa našich predstáv... Keď evanjelium podľa Jána hovorí o pôsobení Ducha, vyzdvihuje práve toto tajomné pôsobenie: „Vietor veje, kam chce; počuješ jeho šum, ale nevieš odkiaľ prichádza a kam ide. Tak je to s každým, kto sa narodil z Ducha“ (Jn 3,8). Boh je Bohom prekvapení a je dobré nechať sa Ním prekvapiť. Otvorenosť, očakávanie a bedlivosť, nám pomáhajú rozoznať prítomnosť a pôsobenie Ducha v našom živote. Je potrebné veriť v naplnenie prisľubu a nechať na Boha to, akou formou to uskutoční.

Keď sa „*naplnil*“ deň Turíc, vietor *naplnil* celý dom, v ktorom sa učeníci Ježiša nachádzali, a zároveň „sa im ukázali rozdelené jazyky ako oheň, spočinuli na každom jednom z nich“ a „všetci boli *plní / naplnení* Duchom Svätým“. Obidva symboly Ducha – vietor a oheň – prinášajú naplnenie. Vietor, v hebrejčine *ru-ach*, znamená aj Duch. Napĺňa dom a z prítomných vytvára autentické spoločenstvo. Duch je jeden, ale jeho prejavy sú rozličné a preto sa viditeľný znak ohnivých jazykov rozdelí a nad každým spočinie jeden. Duch uspôsobuje jednotlivcov pre rôzne služby. Ide o rôzne charizmy, ktoré však človek spoznáva a vyjadruje v spoločenstve a ktoré sú mu dané pre službu spoločenstvu (1Pt 4,10). Tam, kde rôznosť a inakosť sú prežívané vo vedomí toho, že sa navzájom potrebujeme, tam rozličné dary nie sú prameňom žiarlivosti, závidosti, neprajnosti a rozdelenia, ale práve naopak sú prameňom jednoty. Učeníci Ježiša – Cirkev sú povolani byť spoločenstvom Ducha. A v tomto spoločenstve všetci členovia – Peter, Barnabáš, Pavol, Filip... – sú živými osobami, ktoré svedčia, hľadajú, naráhajú sa, zápasia,... a to vo vzájomnej úcte a vo vzájomnom prijímaní. Ak dovolíme, aby sa systém, „poriadok“, úlohy, či funkcie postavili v spoločenstve nad osoby, Cirkev prestane byť spoločenstvom Ducha a stráca to najcennejšie, čo má a čím je povolaná byť.

Duch svätý a svedctvo (vv. 5-13)

Učenci začali hovoriť inými jazykmi ako im Duch dával *hovoriť* (v. 4). Grécke sloveso *apofthēngomai* znamená „jasne hovoriť, vyhlasovať zreteľne, odvážne a nahlas“. Učenci naplnení Duchom sú uspôsobení byť svedkami, hovoriť odvážne a jasne a sviatok *Shavuot* je prvou príležitosťou svedčiť o Ježišovi. Bez svedectva by prijatie Ducha svätého zostalo prázdny a nenaplneným. Tieto dve skutočnosti sú neoddeliteľné. Učenci **začali hovoriť inými** jazykmi (v. 4) a židia žijúci v Jeruzalema alebo v diaspore, ktorí sa zišli na tom mieste, ich **počuli** hovoriť každý *svojim* jazykom (v. 6).

V čom spočíva zázrak Turíc? V hovorení alebo v počutí? Rozprávanie chce v prvom rade komunikovať myšlienku, že dar Ducha prekonáva všetky hranice. A aj keď si Boh vyberá niekoho, tak je to vždy s pohľadom na všetkých. Lukáš podčiarkuje tento rozmer univerzálnosti Božieho slova aj tým, že udáva dlhý zoznam národov, z ktorých prítomní židia pochádzali: Parti, Médi, Elámčania, obyvatelia Mezopotámie, ... Kréťania aj Arabi (9-11). Za týmto zoznamom si môžeme predstaviť konkrétnych ľudí, ktorí nielenže rozprávali rozličnými jazykmi, ale mali aj rôzny spôsob života, rôznu kultúru a myslenie... Božie slovo prichádza ku všetkým bez rozdielu a tak, aby ho všetci boli schopní pochopiť. Posolstvo o veľkých Božích skutkoch, o smrti a zmŕtvychvstaní Ježiša, o slobode a živote zaznieva každému.

Tri reakcie (v. 5-13)

Celá udalosť Božieho zjavenia v Duchu svätom vyvolá medzi prítomnými rôzne reakcie, ktoré vyjadrujú nasledujúce slovesá:

2,6	byť zmätený		
2,7		žasnúť	
2,7		diviť sa	
2,12		žasnúť	
	byť v rozpakoch, byť veľmi zmätený		
2,13			<i>posmievajúc sa hovoriť</i>

Prvý stĺpec hovorí o reakcii, keď si človek nevie vysvetliť, čo sa deje. Vnemy, ktoré prijíma, akoby sa zlievali spolu a chýba mu jasnosť. Rovnako aj rozpaky sú reakciou na nepoznané, na niečo nezvyčajné. Vo vv. 7 a 12 sa opakuje to isté sloveso „žasnúť“. Prvý význam gréckeho slovesa *ex-isthemi* je „stáť von“, to

znamená, že skúsenosť týchto ľudí sa spája s pocitom vyvedenia z rovnováhy, z toho, čo je obvyklé, s pocitom byť „vykoľajený“, byť „mimo“ normálneho diaľnia. Zážitok neobvyklého, alebo mohli by sme povedať „inakosti Boha“ vyvolal údiv a to vyjadruje aj ďalšie sloveso *thaumazō* „diviť sa“ (v. 7). Lukáš vo svojom evanjeliu viackrát opísal ľudí, ktorých pred udalosťami naplnil údiv... keď Zachariáš chcel nazvať syna menom Ján, všetci sa divili (Lk 1,63), slovám pastierov sa divili tí, ktorí ich počúvali (Lk 2,18), Mária a Jozef sa divili slovám staručkého Simeona, ktoré sa vzťahovali na Ježiša. Na začiatku cesty stojí údiv, ktorý vedie človeka k tomu, že sa pýta. A ak je schopný pýtať sa, otvára sa pomaly novosti a vstupuje na cestu. Neznamená to, že na ceste všetko pochopí a že sa vyjasnia všetky jeho otázky. Táto cesta ho skôr povedie od otázky ku kontemplácii tajomstva.

Aj zídenci ľudia v Jeruzaleme, keď počuli apoštolov rozprávať o veľkých Božích skutkoch, sa pýtali: „Čo to má znamenať?“ Pokorná otázka, ktorá v zmätku a údive hľadá odpoveď a ktorá sa stáva podnetom pre Petrovo svedectvo o Ježišovi (2,14-36).

Posledný verš a stĺpec hovoria ešte o jednej reakcii a ukazujú, že pred Božím pôsobením je možné sa uzatvoriť. Je na človeku, aby bol zvedavý, rozpoznával Božie dielo a hlavne, aby naň odpovedal.

Živá tradícia

Turíce sú tajomstvom, ktoré je Cirkev pozvaná prežívať každý deň. Potrebujeme prežívať neustálu obnovu. Identita kresťana musí byť vnímavá a pozorná na to, čo sa mení, na život okolo nás a tiež ochotná k neustálej obnove. Zároveň však musí mať pohľad upretý na nemenné skutočnosti. Toto je živá tradícia, ktorá sa neodreže od svojich koreňov, ale ktorá môže a má, čo ponúknuť každej dobe. Toto napätie je napätím vernosti, vernosti Bohu, ktorý stále nanovo odpovedá ľuďom svojou láskou a naplnením svojho plánu.

Body na reflexiu a aktualizáciu

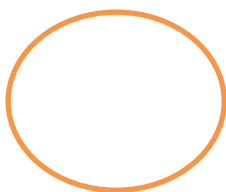
- Autor vybraného textu chce naznačiť, že zoslanie Ducha Svätého úplne mení situáciu, rozširuje perspektívu a dovoľuje vyjsť z „domu“, kde zotrvali všetci spolu. Ako je táto skutočnosť prítomná v našom prostredí?
- V úryvku je odkaz na to, že deň Turíc prišiel k svojmu naplneniu. V akom zmysle naším spoločenstvám môže pomôcť skutočnosť, že Boh nemení svoje rozhodnutie, ale v novej situácii „nečakane“ potvrdzuje svoju vernosť a svoj plán spásy pre každého človeka?

- Duch vytvoril zo zhromaždených v dome autentické spoločenstvo, pretože on tvorí jednotu jednotlivcov, usposobených pre rôzne služby. Ako prežívame v našich spoločenstvách prítomnosť „rôznosti“ a „inakosti“?

F. Aktualizácia (30´)

Pri tomto stretnutí, prežijeme čas na aktualizáciu vo forme spoločného prehodnotenia a voľnej diskusie, ktorá sa stane príležitosťou pre vzájomnú konfrontáciu.

Každý sa vráti k tomu, čo napísal na začiatku stretnutia do kruhu, pri otázke: „Čo podľa Vás patrí ku koreňom kresťanskej viery?“ Ďalej spolu s ostatnými sa pokúsi na základe reflexie o texte Sk 2, 1 -13 napísať to, akým spôsobom môžeme „dnes“ prinášať ovocie, ak vychádzame z nemenných hodnôt, ktoré sú v našich koreňoch ?

G. Záverečná modlitba (5´)

Záverečná modlitba:

Duchu Svätý, duša mojej duše, klaniam sa ti. Osvecuj ma, ved' ma, posilni ma a poteš ma. Povedz mi, čo všetko mám urobiť, a prikáž mi, aby som to vykonal. Sľubujem, že sa podriadim všetkému, čo budeš odo mňa žiadať, a prijmem všetko, čo dovoľíš, aby sa mi prihodilo. Len mi ukáž, aká je tvoja vôľa!

(Désiré-Joseph Mercier)